

Asia: VN/34515/2024

Kommentointipyyntö: Sivistyksestä suunta Suomelle - Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio vuoteen 2040

1. Suomi on sivistyksen, demokratian ja tieteen vapauden edelläkävijä.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoitteet itseisarvoisesta ja vapaasta tieteen ja taiteen tekemisestä ja opetuksesta sivistyksen, demokratian ja turvallisen yhteiskunnan kehityksen kulmakivinä ovat ehdottoman kannatettavia. Korkeakoulujen vahva julkinen perusrahoitus on keskeistä näiden tavoitteiden tukemiseksi.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

-

2. Koulutus kuuluu kaikille ja mahdollisuuksia lisätään erityisesti nuorille.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoite kouluttautumista mahdollisuutena kaikille ja erilaisissa elämäntilanteissa oleville on lämpimästi kannatettava. Myös jatkokouluttautumisen, osaamisen täydentämisen, tai kokonaan uudelle alalle kouluttautumisen pitää olla myös tosiallisesti mahdollisia kaikille, esimerkiksi henkilön

taloudellisesta tilanteesta riippumatta. Ensikertaiskiintiöt eivät ole toimiva ratkaisu opintojen mahdollistamiselle kaikille, ja niistä tulisi luopua. Nykyisiä tutkintoja suppeampia tutkintokokonaisuuksia pitää suunnitella tarkkaan harkiten muunto- ja täydentävän koulutuksen osana, ei perustutkintokoulutuksen korvaajana. Nykyisen tutkintojärjestelmän luotettavuus tutkintojen laadun ja työelämärelevanssin kannalta pitää säilyä.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Nuorten aikuisten korkeakoulutettujen osuuden suunnitelmallinen kasvattaminen on kannatettavaa tulevaisuuden yhteiskunnan toimivuuden kannalta. Tällä hetkellä aiempi tavoite siitä, että 50% ikäryhmästä olisi korkeakoulutettu, on vielä etäinen. Suunnitelmallisen osuuden kasvattamisen kannalta realistisempi tavoite olisi vielä tällä hetkellä alle visioluonnoksessa ilmaistun 60% ikäryhmästä. On kuitenkin ymmärrettävää, että määrää halutaan kasvattaa, jolloin tavoite 55% olisi saavutettavampi.

Opintoseletin toimivuutta ja mahdollista jatkokehittämistä on hyvä tarkastella osana siirtymää toiselta asteelta korkeakouluopintoihin. Opiskelijavalinnan prosesseja pitää kuitenkin edelleen tarkastella kriittisesti, jotta opintoihin hakeutuminen on mahdollista erilaisista taustoista tuleville nuorille. Opintoihin pitää päästä myös pelkän valintakokeen perusteella. Valintakokeiden suorittamisen yksilöllisten järjestelyjen tulee olla alakohtaisesti yhtenäisiä.

Sen lisäksi, että opiskelu mahdollistetaan yhä useammalle, opintojen läpäisyyn on oleellisen tärkeää kiinnittää huomiota ja muun muassa resursoida opintojen ohjausta vahvemmin. Myös opiskelijoiden hyvinvoinnin tukeminen on keskeistä opintojen etenemisen kannalta. Kansallisen ohjauksen ja oppimisen tuen viitekehyksen laatiminen on kannatettavaa. Samoin opetustuen arvostuksen ja opetushenkilöstön pedagogisten valmiuksien ja pedagogisen johtamisen vahvistaminen – opettajien valmiuksia ohjaajina on myös vahvistettava ja tuettava.

Koulutustarjonnan lisääminen ilman, että koulutuksen laatu kärsii, on mahdollista toteuttaa vain vahvistamalla korkeakoulujen rahoitusta. Laadukas tutkintokoulutus sekä vision ensimmäisessä tavoitteessakin mainittu tieteen itseisarvo ja toiminnan vapaus tarvitsevat tuekseen pysyvän rahoituksen. Pitempijänteiselle koulutussuunnittelulle keskeistä on julkisen perusrahoituksen lisääminen. Tutkintojen sisäänottomäärien pitää olla suunnitelmallisia sekä perustuttava kokonaisharkintaan, jossa huomioidaan ensisijaisesti koulutuksen pitkän aikavälin työvoima- ja osaamistarve ja toissijaisesti koulutuksen hakijakysyntä.

Toimet opinnoissa siirtymisessä ovat kannatettavia. Nykyistä laaja-alaisempien alempien tutkintojen tulee kuitenkin olla perusteltavissa koulutuksen merkittävällä kehittämisellä ja paremmalla

työelämärelevanssilla. Laaja-alaisempien tutkintojen kohdalla on huomioitava, että alakohtainen osaaminen pysyy vahvana. Laaja-alaisempien tutkintojen suunnittelemisen sijaan huomiota pitäisi keskittää ensikertalaisuuskiintiöön: ensikertalaisuuden menettäminen heti opintopaikan vastaanottamisen jälkeen vaikeuttaa opinnoissa siirtymistä.

Tohtorintutkinnolle ei tule säätää tavoitteellista suorittamisaikaa. Tarkan ajan rajaaminen ei huomioi esimerkiksi sitä, että rahoitus järjestyy vain osalla väitöskirjatutkijoista koko väitöstutkimuksen ajaksi; väitöstutkimuksen tekeminen täysipäiväisesti on mahdollista vain osalle tutkijoista. Lisäksi tohtorikoulutuksen kolmevuotisten pilottiohjelmien arviointi on vielä tekemättä.

3. Luovat osaajat ja kunnianhimoinen tutkimustoiminta uudistavat yhteiskuntaa.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tutkintokoulutuksen ja tehdyn tutkimuksen laadun pitää pysyä korkeana varmistamalla koulutuksen ja tutkimuksen pitkäjänteinen perusrahoitus. Tutkintomääriä ei saa lisätä alentamalla tutkinnon vaatimuksia, vaan tutkinnon tulee edelleenkin taata korkea osaaminen työelämään siirtymässä. Tutkintojen laatu vahvistaa myös Suomen veto- ja pitovoimaa. Myös tutkimushenkilöstön kouluttamista pitää suunnitella pitkäkatseisesti tulevaisuuden työvoimatilannetta silmällä pitäen.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Mainittujen tohtoripilotin parhaiden käytäntöjen soveltaminen tutkijakoulutettavien aseman parantamiseksi on kannatettavaa. Pilottiohjelmien toimivuutta on kuitenkin syytä tarkastella vielä kokonaisvaltaisemmin ja kriittisesti, esimerkiksi sen osalta, miten kolmivuotinen tohtorikoulutus soveltuu eri tieteenaloille. Perustutkintokoulutuksen tavoin, myös tohtorikoulutuksen ohjauksen kehittäminen ja tukeminen on keskeistä tutkintojen valmistumisen kannalta.

4. Rohkea uudistuminen rakentaa tulevaisuuden osaamista: korkeakoulujen erikoistuminen ja yhteistyö vahvistuvat.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

-

**Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet?
Ovatko toimet oikeita?**

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen verkostoa tulee jatkossakin käsitellä kokonaisuutena, jossa korkeakouluilla tulee olla duaalimallin mukaisesti omat erilliset tehtävänsä. Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen välistä yhteistyötä tulee lisätä ja kehittää sisältö edellä. Korkeakoulujen profiloinnissa keskeistä on kuulla korkeakoulujen sisäisiä ryhmiä. Opiskelijoille on edelleen tarjottava riittävän monipuolista opetusta tukemaan heidän uravalintojaan opiskelupaikkakunnasta riippumatta. Korkeakouluja tulee kannustaa laajempien opintokokonaisuuksien tarjoamiseen muillekin kuin oman korkeakoulun opiskelijoille ja ristiinopiskelua tulee sujuvoittaa.

5. Kohti kasvua: korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus monipuolistuu.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Visiossa mainitun mukaisesti julkinen resursointi ja korkeakoulujen perusrahoitus ovat keskeisiä pitkäjänteiselle koulutuksen ja tutkimuksen suunnittelulle, ja siten kasvun lähteille. Yliopistoja tulee tukea monipuolisen rahoituksen hankkimisessa, mutta perusrahoituksen pitää edelleen pysyä selkeästi pääosana yliopistojen rahoitusta.

**Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet?
Ovatko toimet oikeita?**

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Yliopistojen rahoitusmallia on kehitettävä kokonaisuutena ja mallin on oltava läpinäkyvä, ymmärrettävä ja ennustettava. Mallin tulospainotteisuutta tulee vähentää. Määrälliset valmistumistavoitteet ja rahoituskannustimet eivät saa johtaa tutkintojen tai opetuksen laadun heikkenemiseen, vaan rahoitusmallin tulee kannustaa yliopistoja kehittämään opetuksen ja ohjauksen laatua. Kansainvälisiltä opiskelijoilta kerättävillä lukuvuosimaksuilla ei pidä korvata yliopistojen perusrahoitusta. Rahoitusmallin tulee huomioida myös tieteenalojen erilaisuus. Lisäksi mallin kriteerit eivät saa heikentää merkittävästi suomen kielen asemaa tieteellisessä julkaisemisessa.

Vision tavoitteiden ja toimenpidesuositusten kokonaisuus

6. Puuttuuko vision tavoitteista ja toimenpidesuosituskokonaisuudesta jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

Rahoituksen monipuolisuudesta puhuttaessa tulisi selkeämmin huomioida julkisen rahoituksen mahdollistama korkeakoulutuksen rahoituksen kasvu. Ilman selkeitä toimenpiteitä yksityiseen rahoitukseen nojaaminen ei kuulosta kestävältä.

Vision kokonaisuus ja muut osiot

7. Mahdolliset kommentit vision tilannekuvaan liittyen

Tilannekuvassa tuodaan hyvin esille verrokkimaiden tilannetta koulutuksen järjestämisen suhteen. Visioluonnoksen johtopäätöksissä tätä näkökulmaa ei kuitenkaan huomioida mahdollisuutena suomalaisen korkeakoulutuksen kehittämisessä.

8. Miten arvioisit visiota ja sen toimenpiteitä kokonaisuutena

Vision tavoitteiden ja toimenpiteiden kuva Suomesta sivistyksen, demokratian ja tieteen vapauden edelläkävijänä sekä korkealaatuisen koulutuksen ja tutkimuksen maana on tavoiteltava. Visio ei kuitenkaan tarpeeksi huomioi sitä, että pelkkä toimintojen tehostaminen ei riitä luonnoksen tavoitteisiin pääsemiseksi: jotta sivistys voi täysimittaisesti toimia suuntana vuoden 2040 Suomelle, korkeakoulujen pysyvää perusrahoitusta on vahvistettava nykyisestä. Visioluonnoksen lähtökohdat eivät myöskään huomioi tarpeeksi suomalaisen korkeakoulujärjestelmän luonnetta, jossa yliopistoilla ja ammattikorkeakouluilla on omat piirteensä ja roolinsa.

9. Muut kommentit

Lyhyt lausuntokierros pääsiäisen aikaan on valmistelun laadun kannalta heikkoa huomioiden vision tärkeyden.

Partanen Roosa
Turun yliopiston ylioppilaskunta

Ahlgren Tero
Turun yliopiston ylioppilaskunta